

خبرنامه سندیکای شرکتهای تولیدکننده برق | ۳ اردیبهشت ۱۳۹۹

دست‌اندازهای ۹۹ تولیدکنندگان برق

ادامہ

اما امسال کاملاً متفاوت آغاز شد. شیوع بیماری همه‌گیر و تعطیلی بسیاری از اصناف، صنایع و کسب‌وکارها برای جلوگیری از ابتلای کارکنان و فشار مضاعف بر اقتصاد گرفتار با بحران‌های مختلف، نقطه آغاز آخرین سال از سده ۱۳۰۰ بود. شیوع این بیماری بسیاری از معادلات اقتصادی از جمله پیش‌بینی شرایط تولید و تامین برق را برهم زده است. «دنیای اقتصاد» در گفت‌وگو با دو تن از فعالان بخش خصوصی صنعت برق، مهم‌ترین چالش‌های تولیدکنندگان برق در عصر کرونا و سال جاری را زیر ذره‌بین قرار داده است.

محمدعلی وحدتی، رئیس هیات‌مدیره سندیکای شرکت‌های تولیدکننده برق معتقد است پیش از شیوع کرونا هم، اقتصاد و صنعت ایران حال و روز چندان خوشی نداشته است. به گفته او تحریم‌ها و نوسانات شدید قیمت‌ها به‌ویژه بهای ارز، پیش از شیوع کرونا دشواری‌هایی ایجاد کرده بود. وحدتی با اشاره به اینکه در صنعت برق این شرایط حتی دشوارتر هم بوده است،

گفت: در حوزه تولید برق هنوز هم وزارت نیرو و دولت تصمیم روشن و مشخصی برای قیمت‌گذاری عادلانه برق خریداری‌شده از بخش خصوصی، تعیین تکلیف تسهیلات ارزی نیروگاه‌ها و همچنین تسویه مطالبات فعالان این بخش اتخاذ نکرده‌اند.

به گفته او، اگرچه در طول قریب به دو ماه شیوع بیماری کرونا در کشور، نیروگاه‌های بخش خصوصی همه ریسک این بیماری را پذیرفته‌اند و بدون تعطیلی، تولید و تامین برق را به مثابه رسالتی مقدس دانسته‌اند، اما مسیر پیش رو هنوز هم برای فعالیت آنها پرابهام و البته پرریسک است. این فعال بخش خصوصی می‌افزاید: آنچه برای سال جاری می‌توان پیش‌بینی کرد اینکه در صورت سرپا ماندن و ادامه فعالیت ظرفیت‌های کنونی تولید برق در بخش‌های دولتی و خصوصی و نیز ادامه روند بارندگی‌ها، احتمال بسیار ضعیفی برای بروز خاموشی‌ها وجود خواهد داشت. این در حالی است که بدهی‌های معوق ارزی به صندوق توسعه ملی به دلیل افزایش چشمگیر قیمت ارز هنوز هم ادامه فعالیت برخی از نیروگاه‌های بخش خصوصی را تهدید می‌کند. وحدتی معتقد است، تعیین‌نشدن قیمت عادلانه برای خرید برق از نیروگاه‌های خصوصی تهدید جدی برای ادامه فعالیت آنها محسوب می‌شود و سال‌ها است که وزارت نیرو این چالش جدی را نادیده گرفته است. به اعتقاد او، حالا این مشکلات در کنار اپیدمی «کووید-۱۹» ابعاد گسترده‌تری می‌یابند. به اعتقاد وحدتی، شیوع این بیماری

می‌تواند تمام پیش‌بینی‌ها از شرایط تولید و تامین برق را هم تغییر دهد. نکته کلیدی که در این خصوص نباید نادیده انگاشته شود، کاهش شدید مصرف برق به دلیل تعطیلی کسب‌وکارها است. در حقیقت تعطیلی صنایع و واحدهای تجاری برای جلوگیری از گسترش بیشتر این اپیدمی و به موازات آن کاهش تقاضای برق می‌تواند مطابق پیش‌بینی‌ها، میزان مصرف برق را به شدت کاهش دهد. وحدتی معتقد است چالش دیگری که نیروگاه‌ها در شرایط شیوع کرونا با آن مواجه هستند این است که در این روزهای دشوار، پرسنل و مهندسان باتجربه نیروگاه‌ها ناگزیرند برای پیشبرد امور فنی در محل کار خود حضور یابند. او اضافه کرد: نیروگاه‌های بخش خصوصی با این شرایط کرونایی و حتی در سایر ماه‌های سال از جمله روزهای پیک مصرف آمادگی دارند با تمام ظرفیت و توان خود، نسبت به تولید برق مورد نیاز کشور اقدام کنند و این امر را سال‌ها است با وجود چالش‌های گسترده ثابت کرده‌اند. وحدتی گفت: آرزو می‌کنم به لطف پروردگار مهربان، هر چه سریع‌تر سایه شوم ویروس «کووید-۱۹» از جامعه انسانی محو شود و همه بیماران، خصوصاً هم‌وطنان عزیز سلامتی کامل خود را به‌دست آورند. با قدردانی از کادر پزشکی که ایثارگرانه برای نجات جان مردم کوشش می‌کنند، برای همه همکاران عزیزی که در این روزهای سخت با حضور مداوم خود در نیروگاه‌ها و تامین برق، انجام سایر خدمات را میسر می‌سازند، آرزوی

سلامتی و توفیقات روزافزون دارم. ابراهیم خوش‌گفتار، نایب‌رئیس هیات‌مدیره سندیکای شرکت‌های تولیدکننده برق در مورد آمادگی نیروگاه‌های خصوصی برای پیک مصرف برق در سال ۹۹ گفت: در حالی که پایان سال ۹۸ و سال ۹۹ را با اپیدمی جهانی کرونا در حال گذریم که با شروع بهار و گرم‌شدن هوا یکی از دغدغه‌ها، تامین برق کشور در تابستان است. سال‌ها عادت این بوده که با شعار صرفه‌جویی در مصرف کارخانه‌ها و صنایع بزرگ، کاهش صادرات برق و... پیک مصرف برق تابستان را می‌گذرانیدیم. به گفته خوش‌گفتار، وزارت نیرو خریدار انحصاری برق، توزیع‌کننده، متولی قیمت خرید و تنظیم‌کننده شبکه و از سوی دیگر رقیب سرمایه‌گذاران است و بخش غیردولتی با این حجم از تولید هیچ سازوکاری برای مذاکره با این رقیب قدرتمند ندارند؛ چرا که این مجموعه، تمام سازوکارهای قانونی را زیر پا می‌گذارد و پاسخگو نیست. خوش‌گفتار معتقد است سرمایه‌گذاران تولید برق در نیروگاه‌های بزرگ به دو دسته تقسیم می‌شوند: نخست نیروگاه‌هایی که سرمایه‌گذاری شده به روش‌های BOO و BOT هستند و دوم نیروگاه‌های خریداری‌شده از سازمان خصوصی‌سازی. او اضافه کرد: سرمایه‌گذارانی در بخش نیروگاهی براساس قراردادهای خرید تضمینی برق BOO اقدام به اخذ وام ارزی از بانک‌ها یا صندوق توسعه ملی کردند. این سرمایه‌گذاران با ارائه مدل مالی به بانک، توانستند برای ۷۰ درصد پروژه از طریق تامین

مالی در قبال تضامین مورد قبول بانک، سهام بورسی یا وام‌های دیگری دریافت کنند و برای پرداخت نقدی ۳۰ درصد مابقی به پیمانکار، معادل ریالی را به نرخ روز بازار آزاد یورو پرداخت کرده‌اند. این در حالی است که قرارداد فروش برق ریالی است و وجه آن با تاخیر بیش از یک سال پرداخت شده است. خوش‌گفتار اظهار کرد: باتوجه به قرارداد خرید تضمینی برق، یک نیروگاه ۵۰۰ مگاواتی سالانه درآمدی حدوداً ۵۵۰ میلیارد تومانی از محل فروش برق دارد که ۱۰ درصد آن صرف هزینه جاری می‌شود و باید ۴۵۰ میلیارد تومان هم که با نرخ امروز یورو (۱۶,۵۰۰ تومان) معادل ۲۷ میلیون یورو است، به پرداخت اقساط اختصاص می‌یابد. این درحالی است قسط بانک سالانه ۷۰ میلیون یورو است و سرمایه‌گذار ۱۰۰ میلیون یورو آورده درآمد را برای او ایجاد کرده است به‌طوری که شباهتی با بقیه سرمایه‌گذاران در حوزه‌های دیگر نداشته و به نوعی سرمایه‌گذاران این حوزه مغموم هستند. او افزود: علاوه بر این سررسید وام ارزی بعضی از سرمایه‌گذاران در اوایل سال ۹۶ بوده و باید ۷۰ میلیون یورو در آن سال پرداخت می‌کردند. همزمان طلب آنها سال ۹۶ از وزارت نیرو، حدود ۲۵۰ میلیارد تومان، معادل ۵/۷۳ میلیون یورو در آن سال بوده که با این مبلغ، امکان پرداخت دو قسط صندوق توسعه ملی برای آنان وجود داشته است.

اما این طلب با تاخیر و در سال ۹۷ به طلبکار پرداخت شده که با توجه به جهش نرخ ارز، در آن زمان تنها معادل ۱۵/۶ میلیون یورو بوده است. بنابراین به‌دلیل پرداخت‌نشدن صورت‌حساب‌های برق در موعد مقرر، بدحسابی وزارت نیرو توانایی بازپرداخت اقساط با معادلات قبلی سلب شده و در مقابل بانک و صندوق توسعه ملی به‌عنوان طلبکار از نیروگاه‌ها فقط یورو یا ریال به نرخ بازار آزاد را قبول دارند.

ضمناً باید در نظر داشت این دسته سرمایه‌گذاران پس از ۵ سال باید برق تولیدی را به قیمت یک چهارم دوره خرید تضمینی وزارت نیرو در بازار عمده‌فروشی برق عرضه کنند. با این اوصاف باید پرسید کدام سرمایه‌گذار حاضر می‌شود با این مدل سرمایه‌گذاری را ادامه دهد؟ خوش‌گفتار با اشاره به اینکه دسته دوم چنان که اشاره شد سرمایه‌گذاران خریدار نیروگاه‌های دولتی هستند، ادامه داد: این سرمایه‌گذاران از طریق مزایده اقدام به خرید نیروگاه‌هایی کردند که براساس تعهد وزارت نیرو به خصوصی‌سازی در سال‌های ۸۹ تا ۹۱ واگذار شده‌اند.

تأمین برق در بحران کرونا

پرویز غیاث‌الدین دبیر سندیکای شرکت‌های تولیدکننده برق دبیر سندیکای شرکت‌های تولیدکننده برق کشورمان این روزها همچون سایر نقاط جهان به دلیل شیوع ویروس کرونا در شرایط سختی است که تبعات آن در

تمامی حوزه‌های زندگی شهروندان به چشم می‌خورد. در این میان، علاوه بر نیاز بخش بهداشت و درمان به عنوان یکی از کلیدی‌ترین حوزه‌ها در مواجهه با اپیدمی «کووید-۱۹» به انرژی برق، شرایط جدیدی که بنا به ضرورت کنترل شیوع این ویروس بر زندگی مردم حاکم شده است نیز به خوبی تغییر الگوهای رفتاری و افزایش اهمیت برق در رفاه جامعه را در سطوح خرد و کلان نشان می‌دهد.

در این شرایط، صنعت برق تنها نیازمند زیرساخت‌ها و ظرفیت‌های فنی تولید، انتقال و توزیع نیست، بلکه محتاج نیروی کار با سطح تخصص و دانش بالا است که تجربه سال‌ها فعالیت در بخش بهره‌برداری نیروگاه را دارند. حضور کادر

درمانی به منظور تست نیروی کار شاغل در اتاق کنترل نیروگاه‌ها حتی در شرایطی که علائمی در آنها بروز نکرده است و اختصاص بخشی از ظرفیت سازمان‌های بهداشتی و درمانی به نیروگاه‌ها به منظور انجام آزمایش کرونا، معافیت اپراتورهای بهره‌بردار از قوانین محدودکننده تردد شهری و تأمین مواد بهداشتی و ضدعفونی مورد نیاز برای رعایت حداکثر سطح بهداشت در واحدهای بهره‌برداری از جمله این اقدامات است (راهنمای تدوین‌شده در شورای هماهنگی مشترکان برق در آمریکا، ۲۰۲۰).

آنچه مدیریت این شرایط را برای فعالان تولید برق دشوارتر می‌کند، ناتوانی در پیش‌بینی تقاضای برق است. شیوع کرونا تقاضا را در بخش‌های تجاری و صنعتی در حدود ۱۵ درصد کاهش داده و این در حالی است که برآوردی از تاریخ بازگشت به شرایط عادی وجود ندارد. زمانی که تقاضای برق افت می‌کند، ظرفیت عرضه از تقاضا سبقت می‌گیرد.

اپراتورهای سیستم برق باید به طور مداوم تقاضا و عرضه را در هر لحظه در تعادل نگه دارند. شبیه‌سازی‌های علمی و تجربه برخی از خاموشی‌های پرمخاطره در جهان نشان می‌دهد هرگاه عرضه با تقاضا هماهنگ نباشد (حتی در شرایطی که تقاضا کمتر است) خاموشی سراسری اتفاق خواهد افتاد (فاتح بیرو، ۲۰۲۰). این مساله اهمیت تخصص بالای نیروی انسانی فعال

در بهره‌برداری شبکه را نیز به خوبی گوشزد می‌کند. سرانجام همان‌طور که پیش‌تر گفته شد روزهای سخت، گذرا و تلاش سخت برای گذراندن این روزها در یادها ماندگار خواهد بود.

فعالان تولید برق همواره خدمت‌رسانی به مردم را افتخار خود دانسته و انجام درست این وظیفه را رسالت حضور خود در صنعت کلیدی برق قلمداد کرده‌اند.

اگر تاکنون و خصوصا در سال‌های اخیر دشواری شرایط فعالیت برای این تولیدکنندگان، از بعد عوامل اقتصادی بوده است؛ اکنون نگرانی‌های جانی نیز برای نیروی انسانی فعال در نیروگاه‌ها، مدیریت شبکه و خانواده‌های آنها مطرح است. با این وجود این فعالان به خوبی آگاهند کشور در نقطه‌ای است که جان و زندگی مردم در گرو انجام درست وظایف گروه‌های مختلف است.

هدفی که باعث می‌شود فعالیت در چنین شرایط دشواری را خالصانه پذیرا باشند. امید که همدلی و مشارکت تمامی نهادهای خصوصی و عمومی، مردم و دولت و بخش‌های مختلف جامعه به پایان هرچه نزدیک‌تر و با کمترین هزینه این بحران کمک کند.

« سرمایه‌گذاری » حلقه مفقوده صنعت برق

با توجه به شرایط کنونی کشور، قانع کردن سهامدار به سرمایه‌گذاری در حوزه برق به جای ورود به حوزه‌های دیگری همچون پتروشیمی، ساختمان یا بازارهای مالی کار دشواری است که علت اصلی آن، انباشت مطالبات بخش خصوصی از وزارت نیرو بابت فروش برق است.

سیدفریدالدین معصومی، مدیرعامل شرکت سرمایه‌گذاری برق و انرژی غدیر با اعلام این مطالب به خبرنگار «دنیای اقتصاد» قبل از شیوع کرونا گفت: نامتوازن و نامتناسب بودن اثر نرخ تسعیر ارز در فرمول‌های تعدیل نرخ فروش برق توسط وزارت

نیرو، عاملی است که بی‌انگیزه شدن سرمایه‌گذاران برای فعالیت در این حوزه را به همراه داشته است.

مدیرعامل شرکت سرمایه‌گذاری برق و انرژی غدیر به موضوع بازپرداخت تسهیلات ارزی اشاره کرد و افزود: با درآمدهایی که در حال حاضر به صورت ریالی دریافت می‌شود توانایی بازپرداخت ممکن نیست. متأسفانه بانک‌ها و صندوق توسعه ملی علاقه‌ای به سرمایه‌گذاری در صنعت نیروگاهی ندارند، چرا که می‌دانند پولی که هزینه می‌کنند، بازگشتی نخواهد داشت. ما در حال حاضر در نیروگاه بهبهان با این مشکل نیز مواجه هستیم، به نحوی که میزان اقساط نیروگاه هم‌اکنون چند برابر درآمد فروش برق بوده و بازگشت سرمایه حتی در بلندمدت نیز ممکن نیست.

معصومی در پاسخ به این سوال که آیا ورود سرمایه‌گذاری خارجی به حوزه احداث و توسعه نیروگاه‌های کشور در شرایط کنونی امکان‌پذیر است یا خیر؟ گفت: اساساً در شرایطی که صندوق توسعه ملی حمایت لازم را به عمل نیاورده، بازار برق کشور در شرایط انحصاری قرار داشته، هزینه سرمایه‌گذاری بالا بوده و علاوه بر آن درآمدهای فروش برق نیز پایین است، قطعاً جذب سرمایه نیز با مشکل روبه‌رو خواهد شد.

وی افزود: باید به این نکته نیز اشاره کرد که دریافت وام بین‌المللی به معنی بازپرداخت ارزی است که با توجه به نوسانات نرخ ارز، این کار ریسک بزرگی با خود به همراه دارد.

این کارشناس صنعت برق در ادامه افزود: مشکل دیگر سرمایه‌گذاری، مربوط به قوانین است. او پرسید: چرا سرمایه‌گذار خارجی باید در حوزه‌ای سرمایه‌گذاری کند که می‌داند ریسک بالایی دارد و در قوانین آن کشور حتی یک گارانتی برای سرمایه‌گذار (تعریف گارانتی در تمام فاینانس‌های بین‌المللی متداول است) وجود ندارد؟ آیین‌نامه‌هایی که توسط «سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی ایران» به عنوان یکی از زیرمجموعه وزارت اقتصاد صادر شده است، اطمینان لازم را به سرمایه‌گذار خارجی جهت بازگشت سرمایه نمی‌دهد.

معصومی به تغییرات نقل و انتقال پول اشاره کرد و گفت: نقل و انتقال پول و مکانیزم آن هر روز دست‌خوش تغییرات است، به گونه‌ای که وقتی با تحریم‌ها مواجه شدیم، رفع تعهد ارزی هم ممکن نبوده و این موضوع مشکل دیگری برای سرمایه‌گذاران ایجاد کرده است. بنابراین بحث فقط این نیست که امتیازات ویژه‌ای به سرمایه‌گذاران خارجی تعلق گیرد، بلکه اساساً سرمایه‌گذاری در حوزه نیروگاهی بدون ارائه مشوق‌هایی برای سرمایه‌گذاران قابل تحقق نیست.

مدیرعامل شرکت سرمایه‌گذاری برق و انرژی غدیر به موضوع «پنجره واحد» در حوزه سرمایه‌گذاری اشاره کرد و گفت: در حال حاضر سرمایه‌گذار خارجی باید برای انجام اقدامات لازم جهت سرمایه‌گذاری به سراغ سازمان‌های متعدد برود. در صورتی که برای ایجاد سهولت در جذب، باید بتواند تنها با مراجعه به یک مرکز، مسائل مربوط به گمرک، تضامین مالی و امور بانکی و ... را پیگیری کرده و دچار سردرگمی نشود. اگر طرف خارجی با یک سازمان روبه‌رو باشد به راحتی می‌تواند مشکلات خود را حل کند.

به گفته وی: استانداردهای ایران با استانداردهای بین‌المللی متفاوت است. درباره خوبی یا بدی عضویت ایران در لویج و کنوانسیون‌های مختلف بین‌المللی اظهارنظر نمی‌کنم، بلکه منظورم این است که اگر سرمایه‌گذار خارجی بخواهد در صنعت تولید برق کشور ورود کند برای او مهم است که عضو چه کنوانسیون‌هایی هستیم یا نیستیم. بانک‌ها باید استانداردهایی بین‌المللی را داشته باشند که اگر طرف معامله یک بانک خارجی قرار گرفتند، بتوانند استانداردهای طرفین را درک کنند.

معصومی ادامه داد: به هر حال عضو نبودن در برخی تشکیلات و کنوانسیون‌های بین‌المللی به قوانین حکومتی و دولتی مربوط

است، اما در هر صورت دغدغه‌ای است که مشخصاً بر جذب سرمایه‌گذاری خارجی تاثیر می‌گذارد.

مدیرعامل شرکت سرمایه‌گذاری برق و انرژی غدیر با اشاره به این مطلب که سرمایه‌گذار خارجی باید امکان دسترسی به اطلاعات زبان کشور خود را داشته باشد، افزود: متأسفانه در حال حاضر چنین امکانی وجود ندارد و گاهی روند کار برای سرمایه‌گذار سخت می‌شود. دوزبانه یا چندزبانه نبودن قوانین نشان می‌دهد که سیستم اقتصادی ما نسبت به جذب سرمایه‌های خارجی پذیرش کافی را ندارد.

او تصریح کرد: البته توافقات بین‌المللی دوجانبه و چندجانبه‌ای بین کشورهای مختلف وجود دارد که سرمایه‌گذاری خارجی را تسهیل می‌کند، اما تعداد کشورهایی که ما با آنها توافق‌نامه تجاری بین‌المللی داشته باشیم، خیلی کم است. اگر بتوانیم با کشورهای مختلف اروپایی و دارای تکنولوژی در حوزه نیروگاهی توافق‌نامه تجاری داشته باشیم می‌توان به نتیجه رسید.

این کارشناس صنعت برق در پاسخ به این سال که برای برون‌رفت از دشواری‌های شرایط موجود در صنعت تولید برق چه راهکارهایی وجود دارد؟ افزود: انباشتی از مطالبات در وزارت نیرو وجود دارد که سعی می‌شود در تهاتر با سازمان‌های دولتی دیگر حل شود. قوانینی هم در این زمینه وجود دارد که

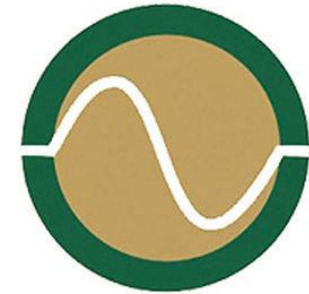
مجموعه غدیر در چند سال اخیر از آن استفاده کرده است. برای حل معضل تاثیرگذاری بالای نرخ ارز بر صنعت تولید برق هم به نظر می‌آید که شرکت‌های تولیدکننده برق باید به سمت اخذ وام‌های ریالی سوق پیدا کنند.

وی افزود: دولت می‌تواند با واقعی کردن نرخ خرید برق و همچنین ارائه تسهیلات کم‌بهره، ورود سرمایه‌گذاران به این عرصه را تسهیل کند. ضمناً رفع موانع مربوط به صادرات برق نیز می‌تواند کمک شایانی به تامین نقدینگی نیروگاه‌ها جهت بهره‌برداری مطلوب و انجام تعمیرات به‌موقع واحدهای نیروگاهی کند.

معصومی در پایان به رشد سالیانه مصرف برق در کشور اشاره کرد و گفت: رشد سالیانه مصرف برق در کشور حدود ۵ تا ۸ درصد است. با توجه به این افزایش مصرف، پیش‌بینی‌ها حاکی از آن است که تا دو سال آینده شاهد بروز خاموشی‌های گسترده خواهیم بود. به بیان بهتر اگر طی دو سال آتی هم تصمیم به احداث نیروگاه گرفته شود، فرایند ساخت و به بهره‌برداری رسیدن آن قریب به ۳ سال زمان خواهد بُرد و با این وصف تشدید بروز خاموشی‌ها بسیار محتمل خواهد بود.

سرعت گیرهای تولید برق

سندیکای شرکت‌های تولیدکننده برق - پرداختن به مشکلات تولید برق به عنوان کالایی که هم به مصرف نهایی می‌رسد و هم در قالب یک نهاده تولیدی در تابع تولید سایر بخش‌ها وارد شده و نقش کلیدی بازی می‌کند، می‌تواند در راستای تحقق بخشیدن به رونق و جهش تولید حائز اهمیت ویژه باشد.

سندیکای شرکت‌های تولیدکننده برق

بخش خصوصی در ساختار تولید برق ایران که البته دولتی‌ها را هم در خود جای داده، بیش از نصف تولید ویژه برق کشور را در اختیار دارد. بنابراین برای واکاوی موانع رونق و جهش تولید برق، بیش از هر چیز باید به مشکلات پیش روی فعالان بخش خصوصی و سرمایه‌گذاران آتی این حوزه توجه شود.

اهم این مسائل را می‌توان در سه محور عمده شامل مشکلات اقتصاد برق، بی‌ثباتی در شرایط اقتصاد کلان و اثر آن بر عملکرد تولید برق و نیز شیوه تنظیم‌گری در بخش برق دسته‌بندی کرد.

مهم‌ترین چالش صنعت برق، عدم توازن میان منابع و مصارف این صنعت است. این عدم توازن که منجر به ناتوانی وزارت نیرو در پرداخت مطالبات فعالان، خصوصا تولیدکنندگان غیر دولتی شده، به ریشه اصلی عدم اصلاح نرخ خرید برق از نیروگاه‌ها در بازار برق هم تبدیل شده است. عدم افزایش نرخ خرید برق نیروگاه‌ها در بازار برق از سال ۱۳۹۴ تاکنون و با وجود افزایش قیمت تمامی کالاها و خدمات به شکلی مستمر، اثرگذاری منفی بر درآمد و سود تولیدکنندگان برق داشته و ضمن ایجاد مشکلات جدی در تامین نقدینگی برای فعالان موجود، انگیزه‌های ورود سرمایه‌گذاران جدید به این بخش را نیز از بین برده است.

در این میان البته نمی‌توان از پیامدهای بی‌ثباتی اقتصاد کلان نیز در تشدید مشکلات تولیدکنندگان برق چشم پوشید. فعالان این حوزه به‌ویژه از تبعات منفی افزایش ناگهانی نرخ ارز دچار خسارت‌های قابل توجهی شدند. دشواری تامین ارز برای خرید قطعات و نیز انجام تعمیرات اساسی نیروگاه‌ها که

هزینه‌های آن نیز عمدتاً ارزی است، در کنار ایجاد مشکلات جدی برای برخی از نیروگاه‌ها در بازپرداخت تسهیلات ارزی صندوق توسعه ملی از جمله مهم‌ترین پیامدهای نوسانات نرخ ارز برای فعالان بخش خصوصی تولید برق بوده است.

مساله مهم دیگری که نباید از نظر دور داشت این است که در تمام سال‌های پس از تجدید ساختار این صنعت، شرایط به گونه‌ای بوده که دولت همزمان نقش حاکمیتی و تصدی‌گری داشته و در حالی که خریدار برق تولیدی بخش خصوصی است، رقیب او نیز محسوب می‌شود. بنابراین زمین بازی برای حضور همزمان این دو بخش تراز نبوده و همواره مشکلاتی از این محل برای تولیدکننده غیردولتی وجود داشته است.

باید توجه داشت تولید برق فعالیتی زمان‌بر است و به همان شکل که میزان افزایش ظرفیت در هر سال نتیجه برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته در ۴ الی ۶ سال گذشته است، برای رونق و جهش پایدار در تولید برق که پیش‌نیاز جهش سایر فعالیت‌های اقتصادی است نیز باید از الان برنامه‌ریزی شود.

بر این اساس راهکارهایی برای رفع موانع پیش روی تولیدکنندگان برق وجود دارد که تدوین و ابلاغ ضوابط تعیین

سقف نرخ انرژی و نرخ پایه آمادگی بازار عمده‌فروشی یکی از مهم‌ترین آنها است. باید توجه داشت برق کالایی استراتژیک است که ورود و خروج به بازار آن آزاد نبوده و سرمایه‌گذار نمی‌تواند به محض وقوع زیان و یا کاهش حاشیه سود خود، نیروگاه را تعطیل کرده و سرمایه خود را به رشته فعالیت دیگری منتقل کند.

از سوی دیگر قوانین مورد نیاز برای اجرای این راهکار وجود دارد و بنابراین پیشنهاد فوق از نوع اجرایی بوده و صرفاً نیازمند پیگیری در اجرا است. به منظور شفافیت بیشتر باید اشاره کرد مطابق ماده (۶) دستورالعمل تعیین نرخ خرید تضمینی برق موضوع بند (ت) ماده ۴۸ قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی، وزارت نیرو ملزم به تدوین ضوابط تعیین سقف نرخ انرژی و نرخ پایه آمادگی بازار عمده‌فروشی حداکثر تا دو ماه پس از تاریخ ابلاغ این مصوبه است و در حالی که این مصوبه در ۲۸ اسفند ۱۳۹۷ ابلاغ شده؛ تاکنون اقدامی در این زمینه صورت نگرفته است.

حل مشکل بازپرداخت تسهیلات ارزی نیروگاه‌هایی که وام ارزی دریافت کرده‌اند، هم یکی دیگر از راهبردهای رفع موانع تولید است. در این راستا می‌توان ترتیبی اتخاذ کرد تا این دسته از تولیدکنندگان برق بتوانند به میزان مطالبات

پرداخت‌نشده خود مربوط به دوره قبل جهش ارزی سال ۹۷، ارز به نرخ زمان ثبت مطالبه دریافت کنند. ارز مزبور صرفاً جهت بازپرداخت اقساط صندوق توسعه قابل استفاده خواهد بود یا مشابه با راهکار ارائه شده در آیین‌نامه اجرایی ماده ۲۰ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور در ارتباط با بازپرداخت وام‌های ارزی دریافتی از صندوق ذخیره ارزی، در زمینه وام‌های صندوق توسعه ملی نیز کل بدهی بر اساس نرخ ارز زمان تصویب وام به ریال تبدیل شود.

این پیشنهادها نیازمند الزامات قانونی است. همچنین راهکار دیگر می‌تواند این باشد که درآمد حاصله از قرارداد خرید تضمین برق (ECA) پس از کسر هزینه‌هایی که برای ادامه فعالیت تولید ضروری است (شامل هزینه‌های بهره‌برداری و تعمیرات و سایر هزینه‌های شرکت پروژه که می‌باید به شرکت پروژه پرداخت شود)، مستقیماً برای بازپرداخت اقساط صندوق توسعه ملی به بانک عامل تخصیص یابد و زمان خاتمه قرارداد خرید تضمین برق (ECA) نیز به نحوی تنظیم شود که بازپرداخت تسهیلات صندوق توسعه ملی میسر شود.

در نهایت به منظور حل مشکل تنظیم‌گری در بخش برق، باید اقدامات مورد نیاز برای تاسیس نهاد مستقل تنظیم‌گر بخش برق صورت گیرد که پشتوانه قانونی تاسیس این نهاد در ماده

(۵۹) اصلاح قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی آمده است.

گفتنی است پیش نویس دستورالعمل تشکیل این نهاد در شورای رقابت تهیه شده، به هیات دولت ارسال شده و نیازمند پیگیری برای عملیاتی‌شدن است.

نقش نیروگاه‌های خصوصی در تامین برق

امیر دودابی‌نژادمجری طرح‌های نیروگاهی خصوصی شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی

یکی از سیاست‌های راهبردی صنعت برق، توسعه ظرفیت نیروگاهی کشور از طریق بخش خصوصی بوده است. در این راستا از برنامه چهارم توسعه به بعد، سرمایه‌گذاری در این صنعت از طریق قراردادهای ساخت، بهره‌برداری، مالکیت (BOO) و ساخت، بهره‌برداری و انتقال (BOT) تسهیل شد. تاکنون در قالب ۸۴ واحد نیروگاهی بیش از ۱۳ هزار مگاوات از

طریق سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به ظرفیت تولید برق کشور افزوده شده است.

ضمناً براساس دستورالعمل اجرایی بند «ت» ماده ۴۸ برنامه ششم توسعه کشور، انعقاد قرارداد سرمایه‌گذاری و احداث نیروگاه‌های جدید از طریق فرآیند برگزاری مناقصه انجام می‌شود که این فرآیند به‌زودی آغاز می‌شود. اما باید توجه داشت تداوم سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به‌عنوان یکی از ارکان توسعه صنعت برق در بخش تولید، با چند مخاطره جدی روبه‌رو شده است.

از یک‌طرف عدم توازن منابع و مصارف و مشکلات اقتصاد صنعت برق، باعث انباشته شدن مطالبات سرمایه‌گذاران و ناتوانی آنها در پرداخت هزینه‌ها و به‌خصوص بازپرداخت اقساط تسهیلات بانکی شده و شوک ارزی اخیر نیز بر ابعاد این مشکل افزوده است. از طرف دیگر، به علت محدودیت شدید منابع، تامین مالی پروژه‌های جدید به سختی صورت می‌گیرد یا متوقف شده است و در عین حال، معضل اول باعث تشدید دشواری تامین مالی پروژه‌های جدید نیز می‌شود.

شکاف بین هزینه تولید و تعرفه‌های برق نیز علت غایی بخش عمده مشکلات صنعت برق است. در این میان، برای حل مشکلات سرمایه‌گذاری در صنعت، چند راه‌حل قابل‌پیشنهاد است که می‌تواند به‌طور همزمان در دستور کار قرار گیرد. اول،

در قانون پیش‌بینی شده است مابه‌التفاوت قیمت تکلیفی برق با قیمت تمام‌شده، به وزارت نیرو پرداخت شود.

با توجه به محدودیت در منابع مالی دولت، می‌توان از این مابه‌التفاوت، برای تهاثر بدهی وزارت نیرو به تولیدکنندگان و بدهی تولیدکنندگان برق به طلبکاران استفاده کرد.

دوم، بخشی از ظرفیت جدید موردنیاز کشور برای مصرف‌کنندگان بزرگ ایجاد می‌شود که مطابق مقررات لازم است برای تامین انرژی از طریق شبکه سراسری، گواهی ظرفیت تهیه کنند.

اخیراً بازار گواهی ظرفیت عملیاتی شده است، بنابراین توسعه و عمق بخشیدن به این بازار، منابع جدیدی برای سرمایه‌گذاری ایجاد خواهد کرد.

سوم، ایجاد منابع جدید درآمدی برای صنعت و به‌خصوص ایجاد بازارهای جدید صادرات برق، می‌تواند منابع برای بازپرداخت مطالبات تولیدکنندگان برق را افزایش دهد. همچنین، به‌رغم تلاش‌های انجام شده لازم است مقدمات لازم برای سرمایه‌گذاری خارجی در تولید برق فراهم شود که محقق شدن این امر نیازمند عزمی جدی‌تر است.

چهارم، بازار سرمایه می‌تواند منابع جدیدی برای بازپرداخت بدهی‌های تولیدکنندگان برق و تامین مالی پروژه‌های جدید خلق کند، بنابراین لازم است استفاده از این ظرفیت در دستور کار قرار گیرد. به‌رغم همه مسائل مورد اشاره، با تلاش خستگی‌ناپذیر فعالان این صنعت، پروژه‌های نیروگاهی خصوصی که در سال‌های گذشته آغاز شده بودند، امسال نیز به بهره‌برداری می‌رسند که با همت سرمایه‌گذاران، پیمانکاران، تامین‌کنندگان و همه تلاش‌گران صنعت برق امید می‌رود این واحدهای نیروگاهی نقش ارزشمند خود را در تامین برق تابستان سال جاری کشور ایفا کنند.